

УЛУГ СОРУЛГАЛАР, ХҮЛЭЭЛГЕЛЕР КУУСЕТТИВЕР!

Техниктиг депшилге дээш
социалистиг чарыштын эгелекчилеринде

Москвадан И. А. Лизачёв
аттыг автожолуу заводунун
коллектив беш чыл пиланы
зуууса бегинде куусеттиг
болган В. И. Ленинниң
түртүккөн түндүк бээр 100
чыл болурун төлөткөн уткуу-
рунче чүткүлү салышкан,
техниктиг депшилгенче тех-
никтерин дүрдөйдүр, бүдү-
рүсүн бүдүрүп үндүрүп
продукцияны улаус ажил-
айымыс улам чогулчаны
болурун дээш социалистиг
чарышты эгелеген.

Автожолчулар дискей зо-
дадырчыкчыларга болган эа-
дыр мурнуу кабиналарын,
ийи-ийи, үш-үш дугуй-
ду автожолчуларын, авто-
мобильдерин төлөткөн ки-
скадарын, шенелдесе ки-
скадарын бүдүрүп түзүлгөн.

Хой-хей комплекстиг-меха-
нисттеринин чектерин ор-
ганизаатары, бедик бүдүрү-
чүлүг ажилдаар чаа дери-
лерин, ажилдаарын деп-
шилгенче араларын ажи-
лаага негтердир, ку-
ажыдаар эрген дүзүр ор-
ганизатор болган бүдүрүл-
гөн кол ажилын башкары-
нын автономниг системаны
организаатар дикселерин
ботандырып, 1969 чылда зо-
дой шигине кылалар шы-
нарнын аттестаттын тилси-
рин доолар төлөткөтүн-
ген.

Бүдүрүлгө чериниң ажи-
дакчылары бүдүрүштүк зе-
мине беш чыл пиланы зуу-
са бегинде, 1970 чылдың
ноябрь 7-ге уткуштур куусе-
тир болган чүк асемо-

Таджикистанның мурнуу талазында тарылга эгелек берген

ДУШАНБЕ. (СЭТА-ның көрр). Хүн изил
көргө, хар иш-ла хонун дүзүндө эрип
калган, чер чылын берген. Таджикистан-
нын Вахш шыназында меде тарып эге-
лэн. Республикада естүрүп үндүргөн

«Вахшская-233» сортту бо чылын хей
шөлдөргө тарып. Ол меде быжындыр, бир
гектардан 150—160 центнер ситен дү-
мүдүн бээр.

(СЭТА-ның көрр).

Ашпасхун

«Тайбы» деп камады чериниң суургалар байкада ийи
метр дүртүгү үш лама түргүстүгөн. Оларын бирөөн 20
мүң ват күштүг. Иштинде өспөрлөсө кесеп таатты алар-
нын бээр чыры, чымы хей. Ламаалар 600-700 градус
дир изир, ычтанган оларын догандыр дүткөр чаалкын,
хар агаарга чорам-ла бустам бээр.

Сонгу чүтүг беш мүң азыг чурттакчылыг Айхал сууру
мындаар бээр мидир ажалар-беле чырттылар аларга.
Олар суурун шугузуу ашпасхун дег чырылган туур.

МИРНЫЙ хоорай (Якутия).

(СЭТА-ның көрр).

Хырбалыг көвүрүг

ВИЛЬЮС. (СЭТА-ның көрр). Литва байсалдык
орук тудуугулары Нерис
демия кезер чаа көвүртү ту-
дуун дооскан. Оң чээрби
тона хире демялг тус-тус
кесктерин эпосидиг чук-
тар-беле тудуштур хырба-
лаан. Олар демир-бетон блок-

тарны тудуштурушкан. Көвү-
ругуң ууң дүртү — 238
метр.

Хырбалыг көвүртү — тудуп
туртууш туур — чаа база бир
хоорай «Ийги Вильюс»
соуругачыг тудуугуларын
бирээ. Аңаа 40 мүң кижин
журтаар.

дус факторларын эвес, харын
эртем, техниканың эң чаа че-
дишкенин баа ажил-
лаар тусай эртемниг кижин
болгай. Алар кижиниң мага-
дудун эмнедиг турган үе-
ниде ажилдаар аргалы хан-
ны шинчиле көр, аартын
улам шы тодаргайлаар арга-
ны амгы үеңи приборлары
бээр.

Кисловодск курортта аарыг
кижилерин мралтан шинчи-
лөөрүн аргаларын тил бээр
биотехниг лабораториясы,
электрон-салага техникасы
биле электрондиогамаларын
автоматтай тайылбырлаар,
чүкш шинчилеринин төмү
болган өске-даа хой-хей тех-
ника чедишкениг ажилдаар
туур — деп, Кисловодскин
курорт чөвүлениң даргаы
А. В. Деривин чутаалаан.

Санаторий эмчтан чүтле эм-
нээр салдарыг болган бой-

ЭРТЕМДЕНГЕ ТУРАСКААТКАН

Химия элементтеринин бөлүктөргө ху-
вааттарын дүрүмү Дмитрий Иванович
Менделеевтиң аяктыкы XIX чүс
чылды кайгамчыктыг уугу болушкуну бо-
ган. Ол дүрүм химиянын, физиканын,
өске-даа техниктиг, бойдус эртемнениң
хөгүдүрүгө 100 чыл дүзүзүндө дуаа
чедирп келген. Бойдус бүдүмезиниң угу-
рун биян аарыкчы оруун аяктык,
уугу эртемни Д. И. Менделеевтиң эле-
менттер бөлүктөрүнүн системаның
тургустууганына тураускааткан байыр-
лыг хурал Москвага март 18-те болган.

Химия элементтеринин бөлүктөргө ху-
вааттарын дүрүмү аяктыканың
100 чыл оюнун дугайында Ленинград
университетинин профессору С. А. Шука-
рев илгөткө кылган. С. А. Шукарев бие-
де Д. И. Менделеевтиң баштан турган
инити болган органиктиг эвес химия ка-
федрасын үжөн чыл дүзүзүндө удуруш
келген.

Д. И. Менделеевтиң бодунд чутаалаан
баулар алдыга, химия башкылаа-
рына бодунд назарын эң эки үсөн
берген болган химияны өөрдилге ному
богалады тура, элементтеринин бөлүктө-
ргө хувааттарын дүрүмү аяктык
ол эртемдеги илгөткөн физик, баш-
кы кижин дег үзүлгөн. Д. И. Мен-
делеевтиң бодунд Төрөн чүртүгүн эрте-
минге, удетүрүгө кайгамчык уугу дуаа
чедирген шыгаларга химик, физик бол-

Академик Я. Б. Зельдович «Менделеев-
тиң элементтер бөлүктөрү дүрүм бол-
ган амгы үеңи физика» деп илгөткө-
ниңгө соуругачыг хой чүдүлгөн чута-
алаан.

Химия элементтеринин бөлүктөргө ху-
вааттарын дүрүмү Д. И. Менделеевтиң
дүрүм аяктык хунуңдан бээр
100 чыл болганына уткуштур Ленинград
химиятеринин байылыг хуралы март
18-те болган.

Орус улуустун уугу химияны ажи-
лдыш кылганын чүс чыл онча
алдар кылдыр Невада хоорайын арте-
шникчел институттарына болган дөдө
өөрдилге чедиргенге байралдыг жеп
деевечи номчулгалары эркен.

(СЭТА).

Республикада бүдүрүп туур кө-
дө ажил-агый продукциянын
шынары куду. Эртен чылын күрү-
неге дуааган продукциянын шы-
нары куду болганыдан ажил-агый
лар миллион амык рубльди чедир
абаан. Дугааган дүктүн 70 хуузу
куду шынарыг болган. Каа-Хем,
Өвүр, Чоюн-Хемчиг райондарын
куду шынарыг дүгү 90 хуу чеген.
Бо чылын мал ажилын продукция-
нынын эки шынары дөш ле-
мисади чер болганга онзаалан чо-
рулар.

«Горгалыг» совхозтун Чоода
хойжу бригаданын хойжуу, ми-
да партия бөлүгүн удурутууу
С. Д. Санчат-ооа сос алган—СЭКП
ТК-ның Пленумдарынын көдө
ажыл-агый талазы-биле шиктир-
лери күсөдир дөш демисенишпаан,
бистин хойжу бригадасы 1968 чыл-
да планын сорулгаларын күсөдир
шмадан. Тос хойжу чүс хой бүрү-
зүдөн 90-дан ору хураганын кам-
галаан алган, шымычлар болган-
нар.

Бригадада 7 коммунист, 14 комсо-
молу бар. Бригада төндө кыла-
будун ажилда турар. Аңаа агит-
массалыг ажилды болган асоете-
ринарыг өөрдилгени чорудуа тур-
р. Ленин башкынын төртүтүгүн-
ниңден бээр 100 чылынга болган
Совет Тываның 25 чыл онча че-
дишкенин ужуражык-биле бо
чылын чүс хойга онангыр 94 ху-
раганын, хой бүрүзүдөн 2,5 кг
дүктү алдыр, аки шынарыг ийн ка-
жааны, үш бажынын тулар, четкир
мал чегин белектээр. Мындыг ху-
мөлөгөрин алган, Кара-Талда хой-
жу бригадын социалистиг чарыш-
ка кыйгырган бис.

Амгы үеде кыштыгашкынын
байдалы эки. Сигенисти зарын-
даа өскө ажил-агыйларга артыккан
берин тур бис. Төрүт хойларын
74 хуузу оодаканын болган чаш
төдө хорамча берик чок.

Бригадада бөдүн дүктүг болган
нарын дүктүг укса-биле хайнак-
таган хойлар холумак. Оларын
агылалар ажилды зоотехник эш
Ан-оо арга чедир чорутууш кел-
ген. Ангор өшкүңү өстүрери чүтү-
да деп санап турар бис.

Автолаа шооугу келбей тура-
рын болган республика артистери-
нин алаа барбойн турарын эш Сап-
чат-ооа шүтүмчүлгөн.

Кылаа хоорайга хамаарышкан
совхозтар болган «Тес-Хөл» кол-
хоз 1968 чылда мал ажилын
продукциянын бүдүрүп, күрүнеге
белектөөр талазы-биле планын со-
рулгаларын багыт эвес күсөткөн.

Билангы «Хөк-Тей» совхоз эт са-
дарын ийн катан ажырган. Инек
бүрүзүдөн 2150 кг сүттү чылда
сагган, төрүр дагаа санындан 140
чуугарын алган деп, СЭКП Кызыл
хоормонунун бирги секретары эш
П. Т. Киселев санапкан эгелеген.

Чер ажилын талазы-биле түр-
нелер эң куду: дүктүг берик чоң
чыгам болганыдан тараа садар
палаа-да, үренин белектелди-да
күсөткөннөр. Картофель, ногаз
культуларын дүгүдү нокут
куду болган. Эриг сугарылга бута-
ларын септөөнүндөн сугарылга
чорутуушпаан.

Хоорай организаацияларынын көдө
ажыл-агый шөфтөөнүнүн эш
Киселев онзаалан демделген. Ком-
мунал ажил-агый министрствозу
чакыс тарылганын, мал чегинин
белектелгенин үзүндө болган пар-
тотке ажаан алды үеде хой кижин
индөөне чорудуп турган. Ы-
дыг болза-даа чамдык коллектив-
тер шөф ажилын шугу суларатын.
Эртен күтүп холхозтар, совхозтар
же 140 механизатор чорудар тур-
ган, 103 кижин хоорайдан эриг
деп чоруткан.

Тарылга шөдүн калбартыр, көдө
ажыл-агый продуктуларын кү-
рүнеге паллаан алдыр садар тала-
зы-биле совхозтар болган холхоз
тодарай хүлээлгелерин алган.
Билангы тарылга шөдүгө 700 га
нын немей тарып, дүктүгү белидиг
тургун, тараа садар паланы 2,5
катан амыр күсөдир болган 200
мүң борбак дагаа чуугарынан пла-
дан ажыр садар.

«УТКА 25 чымы» совхозтун ди-
ректору П. Г. Лавриненко тарылга-
га канчаар белектенин турарын чута-
алаан. 1969 чылдын тарылгазын
га белектелди байдалын партия-
нын хуралына чутаалашкан. Үр-
енин аргыларын, хоранарын,
техник септелгенин апрель 1-де
доозар деп хуралга коммунист
шиктирээт.

Сугарыгычларын семнарнын
эрттирген болган апары аенолар-
га үскөн. Чаксы хону ажилын
планын ажилдап кылган. Ажил-
даар кижилерин, поварларын беле-
көн турар. Агит-массалыг ажил-
даар партия-комсомол бөлүгүн бо-
лган улусту контролларын бо-
луп тургузар деп партия хура-
лыга шиктирээт. Бо чылын
палдан ажыр 1200 тонна тараны
күрүнеге немей садар деп хүлээ-
ге алдылган.

Тракторлар септелгенин Чадаана-
нын, Шаган-Аргынның «Сельхозтех-
ника» мастерскаялары саададын ту-
раын, ситен шөлдөрүнүн кырын
экижидер техниканы 1968 чылда-ла
чагаан турда, ам-даа келбизин, бо
ажыл-агый талазы-биле шиктир-
лери күсөдир дөш демисенишпаан,
бистин хойжу бригадасы 1968 чыл-
да планын сорулгаларын күсөдир
шмадан. Тос хойжу чүс хой бүрү-
зүдөн 90-дан ору хураганын кам-
галаан алган, шымычлар болган-
нар.

Бригадада 7 коммунист, 14 комсо-
молу бар. Бригада төндө кыла-
будун ажилда турар. Аңаа агит-
массалыг ажилды болган асоете-
ринарыг өөрдилгени чорудуа тур-
р. Ленин башкынын төртүтүгүн-
ниңден бээр 100 чылынга болган
Совет Тываның 25 чыл онча че-
дишкенин ужуражык-биле бо
чылын чүс хойга онангыр 94 ху-
раганын, хой бүрүзүдөн 2,5 кг
дүктү алдыр, аки шынарыг ийн ка-
жааны, үш бажынын тулар, четкир
мал чегин белектээр. Мындыг ху-
мөлөгөрин алган, Кара-Талда хой-
жу бригадын социалистиг чарыш-
ка кыйгырган бис.

Амгы үеде кыштыгашкынын
байдалы эки. Сигенисти зарын-
даа өскө ажил-агыйларга артыккан
берин тур бис. Төрүт хойларын
74 хуузу оодаканын болган чаш
төдө хорамча берик чок.

Бригадада бөдүн дүктүг болган
нарын дүктүг укса-биле хайнак-
таган хойлар холумак. Оларын
агылалар ажилды зоотехник эш
Ан-оо арга чедир чорутууш кел-
ген. Ангор өшкүңү өстүрери чүтү-
да деп санап турар бис.

Автолаа шооугу келбей тура-
рын болган республика артистери-
нин алаа барбойн турарын эш Сап-
чат-ооа шүтүмчүлгөн.

Кылаа хоорайга хамаарышкан
совхозтар болган «Тес-Хөл» кол-
хоз 1968 чылда мал ажилын
продукциянын бүдүрүп, күрүнеге
белектөөр талазы-биле планын со-
рулгаларын багыт эвес күсөткөн.

Билангы «Хөк-Тей» совхоз эт са-
дарын ийн катан ажырган. Инек
бүрүзүдөн 2150 кг сүттү чылда
сагган, төрүр дагаа санындан 140
чуугарын алган деп, СЭКП Кызыл
хоормонунун бирги секретары эш
П. Т. Киселев санапкан эгелеген.

Чер ажилын талазы-биле түр-
нелер эң куду: дүктүг берик чоң
чыгам болганыдан тараа садар
палаа-да, үренин белектелди-да
күсөткөннөр. Картофель, ногаз
культуларын дүгүдү нокут
куду болган. Эриг сугарылга бута-
ларын септөөнүндөн сугарылга
чорутуушпаан.

Хоорай организаацияларынын көдө
ажыл-агый шөфтөөнүнүн эш
Киселев онзаалан демделген. Ком-
мунал ажил-агый министрствозу
чакыс тарылганын, мал чегинин
белектелгенин үзүндө болган пар-
тотке ажаан алды үеде хой кижин
индөөне чорудуп турган. Ы-
дыг болза-даа чамдык коллектив-
тер шөф ажилын шугу суларатын.
Эртен күтүп холхозтар, совхозтар
же 140 механизатор чорудар тур-
ган, 103 кижин хоорайдан эриг
деп чоруткан.

Тарылга шөдүн калбартыр, көдө
ажыл-агый продуктуларын кү-
рүнеге паллаан алдыр садар тала-
зы-биле совхозтар болган холхоз
тодарай хүлээлгелерин алган.
Билангы тарылга шөдүгө 700 га
нын немей тарып, дүктүгү белидиг
тургун, тараа садар паланы 2,5
катан амыр күсөдир болган 200
мүң борбак дагаа чуугарынан пла-
дан ажыр садар.

«УТКА 25 чымы» совхозтун ди-
ректору П. Г. Лавриненко тарылга-
га канчаар белектенин турарын чута-
алаан. 1969 чылдын тарылгазын
га белектелди байдалын партия-
нын хуралына чутаалашкан. Үр-
енин аргыларын, хоранарын,
техник септелгенин апрель 1-де
доозар деп хуралга коммунист
шиктирээт.

Март 15-ке чедир республикада

Кызылдын электростанциясында Мария Акимов-
на Сокоренко башкарылганын кол шизинин улу-
г дежурныйн бооп ажилдап турар. Ол ажилга он
беш чыл иштинде ажилдааш, мергежилин дыка бе-
лидип алган. Бодунд техниктиг болган политик-
тиг билин үргүчү бедияла турар. Ол коммунист-
тик күш-ажылын шалымчысы.

ЧУРУКТА: М. Сокоренко башкарылга пульту-
П. ГОЛЬШОВТУН фотозу.

ЭР-ХЕЙЛЕР, БИСТИҢ КИНОМЕХАНИКТЕРИВИС!

Чоюн-Хемчиг районун
«Сут-Хөл» совхозунун
Кулутура бажыны районда
уугу клубтарын бирээ. Ми-
да ажилдап турар ажилда-
чылар-ла хей. Илангы ки-
номеханиктер Ондар Болта-
оол биле Альберт Монгуш ра-
йонда эки көртүгүлүг кино-
механиктеринин санында ки-
рип туралар. О. Болта-оол
болган А. Монгуш олар ай-
санында планын онзаалаган
150—170 хуу күсөдир, ки-
но көрүкчүлериңе эадек-
теген бооп келген.

Ч. ОНДАР.

ШЫН

